

ปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย Debt settlement problems caused by force majeure

¹ณัฐพิชา วโรดมอภิศ, ²ธนุ ไม้แก้ว, ³เกียรติก้อง มูลเมือง,

⁴มานะ แก้วบ้านแพ้ว และ ⁵กฤตชน ชมพุดรัตน์

¹Nutpicha Varodomathipat, ²Tanoo maikarw, ³KiatKong munmueang

⁴Mana karmbanpaw and ⁵Kittana chompurat

^{1,2,3,4,5}มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

^{1,2,3,4,5}Western University

¹Corresponding Author. Email : thatpichar_law@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยที่มีความเหมาะสมนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทย จากการศึกษาพบว่า แนวทางปฏิบัติปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยและกรณีการชำระหนี้มีความยากลำบากอย่างมาก (Hardship Clauses) นั้น มักจะถูกกำหนดไว้ในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองคู่สัญญาในกรณีที่มีเหตุการณ์ใด ๆ กรณีที่ CISG ใช้บังคับกับสัญญาคู่สัญญาสามารถกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดไว้มากกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 79 ก็ได้ โดยต้องถือตามเจตนาของคู่สัญญานั้น ส่วน Hardship Clauses จะใช้กับสัญญาที่ทำกันระยะยาวและใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเปลี่ยนแปลงคุณภาพของสัญญา (Equilibrium) เช่น กรณีลดค่าเงินลงอย่างทันทีทันใดโดยปกติจะใช้ Hardship Clauses เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนสัญญาให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับสัญญาในทางการค้าระหว่างประเทศที่มีระยะเวลาในการทำสัญญายาวนานโดยไม่ต้องการให้เลิกสัญญาแต่ยังคงให้สัญญามีผล

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยของไทยโดยการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 8 ของไทย ให้บัญญัติเพิ่มเติมหลักกฎหมายและผลที่เกี่ยวข้องกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการชำระหนี้ที่เป็นไปอย่างยากลำบากหรือการชำระหนี้ที่เป็นภาระหนักเกินควร (Hardship) ไว้ให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อที่ว่าหากเกิดข้อพิพาทลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นคู่สัญญาจะสามารถขอเจรจาปรับปรุงข้อสัญญาหรือเลิกสัญญาได้หากการปรับข้อสัญญาไม่เกิดประโยชน์ โดยนำหลัก UNIDROIT Principle มาพิจารณาควบคู่ไปกับการแก้ไขเพิ่มเติมการตีความของคำนิยามของคำว่า “เหตุสุดวิสัย” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 8 ของไทย

คำสำคัญ : เหตุสุดวิสัย, พันวิสัย, การชำระหนี้ยากลำบาก

Abstract

The objective of this research is to study the theory of payment problems arising from the awareness of Thailand and other countries by analyzing, comparing and suggesting legal assistance regarding payment problems. Applied to Thai law From the study found that The problem of debt settlement due to force majeure and the very difficult case of settlement (Hardship Clauses) is usually specified in the international trading contract. To protect the parties in the event of any event, in the event that CISG applies to the contract, the parties can specify more exemption from liability than that provided in Article 79, which must be considered in accordance with the intent of that party. Hardship

Clauses are used for long-term contracts and for events that have occurred and change the balance of the contracts. (Equilibrium), for example, in the case of sudden currency devaluation, Hardship Clauses are usually used to adjust contracts to be in line with changing circumstances. To be fair with international trade contracts that have a long contract period without wanting to terminate the contract but still keep the contract effective

Therefore, the researcher proposed a solution to the problem of debt repayment due to force majeure in Thailand. By proposing to amend the Thai Civil and Commercial Code, Article 8, the law and the effects of economic crises and difficult repayment or hardship To be clear in the Civil and Commercial Code So that if such disputes arise, the parties may be able to negotiate, improve the contract or terminate the contract if the contract adjustment is not useful by considering the UNIDROIT Principle together with the amendment of the interpretation of The definition of the word "Force majeure" under the Civil and Commercial Code, Section 8 of Thailand.

Keywords : force majeure, be impossible , hardship

บทนำ

หลักการในเรื่องปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย ในเรื่องของเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 8 ของไทยนั้น ได้กล่าวไว้ว่า เหตุใด ๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือใกล้จะต้องประสบเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น ซึ่งจากมาตราดังกล่าวนี้อาจสรุปได้ว่า เหตุสุดวิสัยเกิดจาก 1) ภัยธรรมชาติ ซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจของมนุษย์ อาทิ พายุ แผ่นดินไหว น้ำท่วม เป็นต้น 2) เกิดจากอำนาจรัฐ คือ ราชภัย เช่น การที่รัฐออกกฎหมายห้ามกระทำการบางอย่างกรณีเช่นนี้อาจถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัยได้ 3) เกิดจากการทำของบุคคลภายนอกหรือปัจจัยภายนอก เช่น คนวิ่งตัดหน้ารถในระยะกระชั้นชิด หรือสุนัขวิ่งตัดหน้ารถในระยะกระชั้นชิด หรือต้นไม้รากเน่าล้มมาโดนรถที่กำลังวิ่งไปถึงตรงนั้นพอดี เป็นต้น

บางกรณีเป็นปัญหาว่ากรณีมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นจะถือว่าเป็นเหตุที่ทำให้การชำระหนี้กลายเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ เช่นกรณีที่ถูกหนี้ยังทำการชำระหนี้ได้ แต่ลูกหนี้ต้องรับภาระเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปเกินสมควรจะถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ ในส่วนของกฎหมายไทยนั้น เรื่องนี้การตีความของนักกฎหมายทั้งหลายถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยทางเศรษฐกิจ เพราะถือว่าเป็นกรณีที่ลูกหนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร แต่ปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้ประเทศเยอรมันไม่ต้องอาศัยการตีความอีกต่อไปเพราะได้มีการบัญญัติไว้ชัดเจนแล้วโดยถือว่าเป็นกรณีที่การชำระหนี้กลายเป็นเหตุสุดวิสัยซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องปฏิบัติตามการชำระหนี้ตามมาตรา 275(2)

ปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยของไทย ไม่ได้หมายความว่าความรวมถึง “วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และกรณีที่การชำระหนี้เกิดความยากลำบาก (Hardship)” (Ewan McKendrick, 1997) ซึ่งในปัจจุบันนี้ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในสถานการณ์ปัจจุบันมักส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการชำระหนี้ในสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศได้สองลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ การปฏิบัติตามการชำระหนี้ไม่สามารถทำได้อีกต่อไป (force majeure) หรือหากทำได้ การปฏิบัติตามการชำระหนี้นั้นก็ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรอย่างมากแก่คู่สัญญา (hardship) ในขณะที่กฎหมายไทยมิได้มีการบัญญัติสำหรับการซื้อขายหรือการค้าระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะและเมื่อเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศย่อมต้องกลับมาใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับ

ซึ่งกฎหมายไทยเอง ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะเช่นเดียวกับ hardship ไว้ คงมีเฉพาะหลักกฎหมายเรื่องการชำระหนี้เป็นพันวิสัย ตามมาตรา 218 และมาตรา 219 เท่านั้น (โสภณ รัตนกร, 2545) จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการปฏิบัติการชำระหนี้ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่คู่สัญญาหรือ hardship เพื่อให้เกิดความชัดเจนและนำมาปรับแก้คดีโดยไม่ต้องผ่านการตีความจากบทมาตรานอื่น ๆ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรที่จะศึกษาถึงสภาพปัญหาและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยในกรณี “วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและกรณีที่มีการชำระหนี้เกิดความยากลำบาก (Hardship)” ของประเทศไทยในเชิงเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อนำผลของการศึกษามาเสนอเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยตามกฎหมายไทยให้มีมาตรฐานเทียบเท่าหลักกฎหมายสากล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยที่มีความเหมาะสมนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทย

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและกรณีที่มีการชำระหนี้เกิดความยากลำบาก (Hardship) ตามกฎหมายไทย

2. หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ
3. หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา (Autonomy of Will)
4. หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract)
5. หลักทั่วไปของข้อตกลงยกเว้นและจำกัดความรับผิด
6. หลักความสุจริต

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากตำรา บทความในวารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศรวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยในกฎหมายการค้าระหว่างประเทศของไทย

วิธีการเก็บข้อมูล

เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์จากตำรา บทความในวารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศรวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต โดยมุ่งเพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและเสนอแนะมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยที่มีความเหมาะสมนำมาปรับใช้กับกฎหมายไทยให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับหลักกฎหมายสากล

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า แนวทางปฏิบัติปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยและกรณีการชำระหนี้ที่มีความยากลำบากอย่างมาก (Hardship Clauses) นั้น มักจะถูกกำหนดไว้ในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองคู่สัญญาในกรณีที่มีเหตุการณ์ใด ๆ กรณีที่ CISG ใช้บังคับกับสัญญาคู่สัญญาสามารถกำหนดเหตุยกเว้นความรับผิดไว้มากกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 79 ก็ได้ โดยต้องถือตามเจตนาของคู่สัญญานั้น ในกรณี Force Majeure Clauses (Rimke Joern, 2001) ตามปกติจะใช้ในสัญญาที่ทำกันระยะสั้นซึ่งมีข้อจำกัดในการขนส่งสินค้าและชำระราคา เช่น คู่สัญญาต้องบอกกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบภายใน 7 วัน ถ้ามีการประท้วงหยุดงาน ฯลฯ ก็ให้ขยายเวลาชำระหนี้ออกไปและหากครบกำหนดเวลาที่ขยายออกไปแล้ว แต่เหตุการณ์ที่ระบุไว้นั้นยังไม่สิ้นสุดลงก็ให้สัญญาระงับ ในบางกรณีที่มาตรา 79 ของ CISG ไม่ได้กล่าวไว้ชัด เช่น กรณีมีอุปสรรคเกิดขึ้น ทำให้การชำระหนี้สามารถทำได้เพียงบางส่วน คู่สัญญาก็สามารถกำหนด Force Majeure Clauses ให้ครอบคลุมถึงได้

ส่วน Hardship Clauses จะใช้กับสัญญาที่ทำกันระยะยาวและใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเปลี่ยนแปลงดุลยภาพของสัญญา (Equilibrium) เช่น กรณีลดค่าเงินลงอย่างทันทีทันใดโดยปกติจะใช้ Hardship Clauses เพื่อให้มีการปรับเปลี่ยนสัญญาให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนไปเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับสัญญาในทางการค้าระหว่างประเทศที่มีระยะเวลาในการทำสัญญายาวนานโดยที่ไม่ต้องการให้เลิกสัญญาแต่ยังคงให้สัญญาให้มีผล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อ 1 พบว่า ปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยของไทยไม่ได้หมายความว่ารวมถึง “วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและกรณีที่การชำระหนี้เกิดความยากลำบาก (Hardship)” ในขณะที่กฎหมายไทยมิได้มีกฎหมายสำหรับการซื้อขายหรือการค้าระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะและเมื่อเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศย่อมต้องกลับมาใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับซึ่งก็มิได้มีการบัญญัติกฎหมายไว้ คงมีเฉพาะหลักกฎหมายเรื่องการชำระหนี้เป็นพันวิสัย ตามมาตรา 218

และมาตรา 219 เท่านั้น จึงสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการปฏิบัติการชำระหนี้ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่คู่สัญญาหรือ hardship (Schlechtrim Peter, 1998) เพื่อให้เกิดความชัดเจนและนำมาปรับแก้คดีโดยไม่ต้องผ่านการตีความจากบทมาตราอื่น ๆ

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อ 2 พบว่า จากการศึกษาปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยเสนีย์ (เสนีย์ ปราโมทย์, 2527) ตามกฎหมายต่างประเทศนั้น การตีความของคำนิยามของคำว่า “ปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย” ก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากมาตรา 8 ของประเทศไทย แต่ประเทศเหล่านี้ได้มีการตีความของคำนิยามของคำว่า “ปัญหาการชำระหนี้ที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย” ให้ความหมายรวมถึงถึงเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและกรณีการชำระหนี้ที่เป็นไปอย่างยากลำบากหรือการชำระหนี้ที่เป็นภาระหนักเกินควรแก่คู่สัญญา (Hardship) โดยได้มีเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ ข้อ 3 พบว่า ในส่วนหลักการปฏิบัติการชำระหนี้ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่คู่สัญญาหรือ hardship ผู้วิจัยจึงเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ดังนี้

1. พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย “การปฏิบัติการชำระหนี้ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่คู่สัญญา” คือ สัญญาจะต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่ผูกพันในสัญญา แม้ว่าการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเท่าเทียมกันของสัญญาอย่างเป็นนัยสำคัญ เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ต้องปฏิบัติการชำระหนี้ของคู่สัญญามีมูลค่าสูงขึ้นหรือเนื่องจากมูลค่าที่คู่สัญญาจะได้รับการปฏิบัติการชำระหนี้ตอบแทนมีมูลค่าลดลง

2. ลักษณะของเหตุสุดวิสัยนั้นในกรณีเหตุสุดวิสัยทางเศรษฐกิจควรตีความคำว่า “เหตุสุดวิสัย” ตามมาตรา 219 ให้รวมถึง “เหตุสุดวิสัยทางเศรษฐกิจ” ในบางกรณีโดยอาศัยเทียบเคียงบทบัญญัติมาตรา 275(2) กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่เป็นกรณียกเว้นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการชำระหนี้ กับได้พิจารณาถึงวัตถุประสงค์แห่งหนี้และหลักสุจริต แล้วเห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่เหมาะสมกับผลประโยชน์ของเจ้าหนี้ในการที่จะได้รับการชำระหนี้ หากเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากเหตุการณ์ที่ลูกหนี้ไม่ต้องการรับผิดชอบลูกหนี้มีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ชำระหนี้ได้ กรณีนี้ต้องถือว่าเป็นเหตุสุดวิสัยทางเศรษฐกิจ

องค์ความรู้จากงานวิจัย

จากกรอบแนวความคิดการวิจัย เรื่องทฤษฎีวิฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและกรณีการชำระหนี้เกิดความยากลำบาก (Hardship) ตามกฎหมายไทย, หลักการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ, หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนา (Autonomy of Will), หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract), หลักทั่วไปของข้อตกลงยกเว้นและจำกัดความรับผิดและหลักความสุจริตนั้น ทำให้ได้รับองค์ความรู้ในเรื่อง UNIDROIT Principle ซึ่งเป็นหลักทั่วไปที่นำมาใช้กับสัญญาทางพาณิชย์ระหว่างประเทศโดยไม่ได้เน้นเรื่องการซื้อขายอย่างเดียว แต่รวมถึงสัญญาอื่น ๆ ทางพาณิชย์ด้วย อีกทั้ง UNIDROIT Principle ได้กำหนดคำนิยามและผลของกรณี Hardship ไว้ซึ่งเหมาะสมกว่า CISG กล่าวคือเมื่อมีเหตุการณ์ทำให้การชำระหนี้ตามสัญญาต้องมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้นหรือมูลค่าที่ได้รับชำระหนี้ลดลง ถ้าเป็นกรณีการเปลี่ยนแปลงคุณภาพพื้นฐานของสัญญาแล้วคู่สัญญาสามารถร้องขอให้มีการเจรจาใหม่ได้ ถ้าการเจรจาไม่ได้ผลศาลหรืออนุญาโตตุลาการสามารถแก้ไขปรับเปลี่ยนสัญญาให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่ทำให้การชำระหนี้เกิดความยากลำบากอย่างมากหรือยกเลิกสัญญาได้ ซึ่ง CISG ไม่อนุญาตให้ศาลหรืออนุญาโตตุลาการทำเช่นนั้นได้

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการแก้ไขปัญหาคาระหนี่ที่เเกิดจากเหตุสุตวิสัยของไทเโดยการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 8 ของไทเให้บัญญัติเพิ่มเติมหลักกฎหมายและผลที่เกี่ยวข้งกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและการชำระหนี่ที่เป็นไปอย่างยากลำบากหรือการชำระหนี่เป็นภาระหนักเกินควร (Hardship) ไว้ให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เพื่อที่ว่าหากเกิดข้อพิพาทลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นคู่สัญญาจะสามารถขอเจรจาปรับปรุงข้อสัญญาหรือเลิกสัญญาได้หากการปรับข้อสัญญาไม่เกิดประโยชน์ โดยนำหลัก UNIDROIT Principle มาพิจารณาควบคู่ไปกับการแก้ไขเพิ่มเติมการตีความของคำนิยามของคำว่า “เหตุสุตวิสัย” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 8 ของไทเ

ในส่วนหลักการปฏิบัติการชำระหนี่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่คู่สัญญาหรือ hardship เสนอแนะแนวทางการแก้ไข ดังนี้

1. พิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย “การปฏิบัติการชำระหนี่ก่อให้เกิดภาระเกินสมควรแก่คู่สัญญา” คือ สัญญาต้องปฏิบัติตามหน้าที่ผูกพันในสัญญา แม้ว่าการเกิดขึ้นของเหตุการณ์จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเท่าเทียมกันของสัญญาอย่างเป็นนัยสำคัญ เนื่องจากค่าใช้จ่ายที่ต้องปฏิบัติการชำระหนี่ของคู่สัญญามีมูลค่าสูงขึ้นหรือเนื่องจากมูลค่าที่คู่สัญญาจะได้รับการปฏิบัติการชำระหนี่ตอบแทนมีมูลค่าลดลง

2. ลักษณะของเหตุสุตวิสัยนั้นในกรณีเหตุสุตวิสัยทางเศรษฐกิจควรตีความคำว่า “เหตุสุตวิสัย” ตามมาตรา 219 ให้รวมถึง “เหตุสุตวิสัยทางเศรษฐกิจ” (พินัย ณ นคร, 2545) ในบางกรณีโดยอาศัยเทียบเคียงบทบัญญัติมาตรา 275 (2) กล่าวคือ หากเป็นกรณีที่เป็นการเรียกร้องค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติการชำระหนี่กับได้พิจารณาถึงวัตถุประสงค์และหลักสุจริต แล้วเห็นได้อย่างชัดเจนว่าไม่เหมาะสมกับผลประโยชน์ของเจ้าหนี่ในการที่จะได้รับการชำระหนี่ หากเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากพฤติกรรมที่ลูกหนี่ไม่ต้องรับผิดชอบลูกหนี่มีสิทธิปฏิเสธที่จะไม่ชำระหนี่ได้กรณีนี้ต้องถือว่าเป็นเหตุสุตวิสัยทางเศรษฐกิจ (Jennifer M. Bund, 1998)

เอกสารอ้างอิง

พินัย ณ นคร. (2545). “หลักกฎหมายเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติการชำระหนี่ตามสัญญาได้

อีกต่อไป : ผลกระทบจากวิกฤตทางเศรษฐกิจ.” *วารสารนิติศาสตร์*, ปีที่ 32 ฉบับที่ 1, 138-153.

เสนีย์ ปราโมทย์, ม.ร.ว. (2527). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี่*.

กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิชย์. หน้า 480.

โสภณ รัตนกร. (2545). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี่บเปิดเสร็จทั่วไป*.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ. หน้า 58.

Schlechtrim, Peter. (1998). *Commentary on the UN Convention on the International Sale of Goods*. 2nd edition. Oxford : Clarendon Press. p. 608.

Jennifer M. Bund. (1998). “Force Majeure Clauses : Drafting Advice for the CISG Practitioner”. *Journal of Law and Commerce*, P. 381-413.

Rimke Joern. (2001). "Force Majeure and Hardship : Application in International Trade Practice with Specifie Regard to the CISG and The UNIDROIT Principles of International Commercial contracts. *Pace Review of the Convention on Contracts for the Internation Sale of Goods*. The Hague, 1999-2000, 197-243.